AA1.141

γράμματα κ τέχνες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ:- 'Ο οἰκουμενικὸς ποιητὴς τῆς Ἑλλάδας

Τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1975 ὅταν θὰ πήγαινε ὁ Γιάννης Ρίτσος στὴν Σόφια γιὰ νὰ πάρει τὸ μετάλλιο «Γκιόργκι Ντιμίτρωφ» ἕνας φίλος ἀρχισυντάκτης βουλγαρικῆς ἐφημερίδας μοῦ ζήτησε νὰ τοῦ γράψω ἄρθρο γιὰ τὸν μεγάλο ποιητή. Μὲ τρομοκράτησε, θυμᾶμαι, κι' ἡ ἁπλὴ σκέψη ἑνὸς τέτοιου ἐγχειρήματος ἀλλὰ ἦταν δύσκολο ν' ἀρνηθῶ. Τότε, μέναμε προσωρινὰ στὴν Ἀθήνα κι' εἴχαμε τὴν τύχη νὰ διατηροῦμε στενὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν ποιητή.

Τὸν ἐπισκεπτόμασταν συχνὰ ἐκεῖ κοντὰ στὸν ἠλεκτρικὸ σταθμὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ὅπου ἔμενε καὶ τολμῶ νὰ πῶ ὅτι στὶς συναντήσεις ἐκείνες ὁ Ρίτσος ἄπλωνε μπροστά μας ἐλεύθερα τὴν σκέψη του πάνω σὲ ὅλα τὰ θέματα. Κι' ἀπ' αὐτὲς τὶς σκέψεις κρατοῦσα πάντα κάτι. Ἤξερε φυσικὰ ὁ Ρίτσος πὼς δὲν πηγαίναμε κοντά του σὰν δημοσιογράφοι ἀλλὰ σὰν φίλοι, καὶ τὸ ἐκτιμοῦσε αὐτὸ γιατὶ ἀποστρέφεται τὶς συνεντεύξεις. Πιστεύει πὼς ὅλα ὅσα ἔχει νὰ πεῖ ὁ συγγραφέας τὰ λέει μὲ τὸ ἔργο του καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ θ' ἀρχίσει νὰ ἑρμηνεύει τὰ κείμενα του ἀναπτόφευκτα θὰ τὰ μειώσει. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν τοῦ ζητοῦν χαιρετισμοὺς γιὰ τὶς συγκεντρώσεις καὶ τὶς γιορτές — κι' οἱ τέτοιες παρακλήσεις εἶναι πολλές — σ' ἀπάντηση στέλλει κάποιο του ποίημα.

Γιὰ τὸν Ρίτσο ἡ ποίηση εἶναι θρησκεία. Κι' αὐτὴ τὴν θρησκεία τὴν ὑπηρετεῖ μὲ πάθος, χωρὶς καμιὰ ἀπολύτως παραγώρηση πρὸς ὁποιοδήποτε κατεύθυνση. Δὲν νομίζω νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ ἄλλοι ποιητὲς ποὺ νάχουν συνειδητοποιήσει στὸν βαθμὸ ποὺ συνειδητοποίησε ὁ Ρίτσος τὴν σοβαρότητα τῆς ἀποστολῆς τους. Τὸν ἱεραποστολικό της χαρακτήρα, ἂν θέλετε.

"Ετσι ἐξηγεῖται καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόλυτη πειθαρχία ποὺ ἔχει ἐπιβάλει στὴν ζωή του, αὐτὸ τὸ αὐστηρὸ ὡράριο δουλειᾶς ποὺ καθιέρωσε κι' ἡ πεισματική του ἀρνηση νὰ τὸ καταστρατηγήσει. Κι' ὅταν οἱ καταστάσεις τὸν ἐξαναγκάζουν νὰ τὸ καταστρατηγήσει ὅπως συνέβηκε λ.χ. προσφατα ὅταν πῆγε στὴν Μάντχα γιὰ τὸ βραβεῖο Λένιν νιώθει κατὰ κάποιο τρόπο σὰν Ἱεροσύλος.

Τὸν εἶδα λίγες μέρες μετὰ ποὺ γύρισε ἀπὸ τὸ ταξεῖδι του ἐκεῖνο ποὺ τὸ χάρηκε ὅσο τίποτα ἄλλο γιατὶ ἐκτὸς τῶν μεγάλων τιμῶν ποὺ τοῦγιναν, εἶχε πλάϊ του συνεχῶς καὶ τὸν μεγάλο του φίλο Λουῖ Ἀραγκὸν καὶ μοῦλεγε μὲ μιὰ πίκρα πὼς δὲν τἄχε καταφέρει ἀκόμα νὰ ἐπανεύρει τὴν ἰσορροπία του. Δὲν μποροῦσε νὰ κοιμηθεῖ κανονικά, κάτι τὸν βασανίζε. Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν μέρα ποὺ συναντηθήκαμε εἶχε ξυπνήσει ἀπὸ τὶς 4 τὸ πρωΐ νιώθοντας τὴν ἀνάγκη νὰ γράψει, δούλεψε μέχρι τὶς 6, ξανακοιμήθηκε μέχρι τὶς 9 π.μ. καὶ ὕστερα συνέχισε κανονικὰ τὸ ὡράριό του. Ποῦναι: Δουλειὰ μέχρι τὶς 12 π.μ., ἕνα πολὺ λιτὸ γεύμα — ἁπλῶς γιαούρτι — καὶ συνέχεια μέχρις ἀργά. Κανονικὰ μόνο τότε, γύρω στὶς 8 μ.μ. βγαίνει γιὰ λίγο, γιὰ ἕνα πιάτο φαγητὸ σ' ἕνα κοντινὸ ἐστιατόριο ἢ πιὸ συχνὰ σὲ κάποιου στενοῦ δικοῦ του τὸ σπίτι. Τοὺς φίλους τοὺς συναντᾶ πολὺ ἀργὰ μετὰ τὶς 10.30 μ.μ. — 11 μ.μ. Εἶναι ἐκεῖνες τὶς μεσονύκτιες ὧρες ποὺ τὸν βλέπαμε κι' ἐμεῖς. Ἤξερες τότε πὼς ἐκεῖ στὸ γραφεῖο του εἶχε ὁπωσδήποτε ἀποτυπωθεῖ ἕ χρόνος σὲ κάποια γραφτά. Δὲν περνᾶ μέρα ποὺ νὰ μὴ ἀφήσει πίσω του κάποιο κείμενο ὁ Ρίτσος. Τὸ τετράδιό του λειτουργεῖ περισσότερο σὰν ἡμερολόγιο. Οἱ ἡμερομηνίες ἀκολουθοῦν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη (μὲ σπάνιες παραλείψεις) καὶ κάτω ἀπὸ τὴν κάθε ἡμερομηνία δυὸ καὶ τρία ποιήματα μ' ἐκείνη τὴν ἀνεπανάληπτη γραφή, τὴν στρογγύλη, ποὺ μοιάζει μὲ μικρὰ μπιζοῦ.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς πολλὲς φορὲς συλλογίστηκα γύρω ἀπ' αὐτὴ τὴν γραφὴ τοῦ Ρίτσου, γύρω ἀπὸ τὴν φροντίδα μὲ τὴν ὁποία λαξεύει τὰ γράμματα. Λὲς καὶ γιὰ τὸν Ρίτσο ὁ στόχος τότε μονάχα ὁλοκληρώνεται ὅταν ἐπέμβει καὶ τὸ χέρι καὶ δώσει στὰ γράμματα, στὶς λέξεις, στὶς στροφὲς τὴν καλλιτεχνικότητα ποὺ θέλει ὁ ποιητής.

Ὁ Ρίτσος ἔχει μιὰ μανία, μὲ τὰ πράγματα, τὰ ἀντικείμενα, τὸν ἀπτὸ κόσμο. Τὸ σπίτι του εἶναι ἕνα βασίλειο τῶν πραγμάτων. Οἱ περίφημες πέτρες τοῦ Ρίτσου — χαλίκια καὶ βότσαλα, ἀπολιθωμένα κόκκαλα καὶ ρίζες βρίσκονται παντοῦ — στὰ τραπέζια, στὶς καρέκλες, στὸ πάτωμα. Παντοῦ τριγύρω μορφές — μορφὲς θλιμμένες κυρίως, Παναγιές, βγαλμένες μὲ μιὰ πινελιὰ μέσα ἀπὸ τὶς καμπύλες καὶ τὶς παρασυρφάσεις ποὺ ἔφερε ὁ χρόνος στὴν πέτρα ἢ στὸ ξύλο ἢ τὸ κόκκαλο.

Αὐτὴ ἡ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὰ πράγματα ἔχει ἕνα βαθύτερο νόημα γιὰ τὸν Ρίτσο. Ἀπ' ἐκεῖ ἀντλεῖ ὅλες τοὺς τὶς ἐμπνεύσεις. Ἐκεῖ βοΐσκεται τὸ ὑλικὸ τῆς ποίησής του. Γι' αὐτὸ πορ' ὅλο τὸ βαθυστόχαστό της, σὲ βαθμὸ ποὺ ἀγκαλιάζει οἰκουμενικὰ φιλοσοφικὰ προβλήματα στὴν ποίηση Ρίτσου δὲν ὑπάρχει ἴχνος ἐγκεφαλικότητας. Στὸν Ρίτσο οἱ ἐρεθισμοὶ ἔρχονται ἀπὸ μύριες πλευρὲς κι' ἀπ' ἐκεῖ ἀκόμα ποὺ τὸ ἁπλὸ μάτι τίποτα δὲν προσέχει. "Ολη ἡ πολυμορφία τῆς τοιγύρω πραγματικότητας καναλιάζεται μ' ἕνα μοναδικὸ τρόπο μέσα στὸ ἔργο του. Ξέρει πῶς νὰ προσεγγίζει τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα. Χωρὶς νὰ μπερδεύεται ὁ ἴδιος καὶ χωρὶς νὰ μπερδεύει τοὺς ἄλλους.

Σ' αὐτὸ τὸν ἐξάσκησε ἡ πικρὴ ζωὴ ποὺ πέρασε, τὸν ἐξάσκησε καὶ ἡ πίκρα ἑνὸς μεγάλου, ἀσήκωτου οἰκογενειακοῦ δράματος καὶ ἡ πίκρα μιᾶς μεγάλης κοινωνικῆς τραγωδίας στὴν καρδιὰ τῆς ὁποίας βρέθηκε καὶ ὁ ἴδιος.

Εἶδε τὸν θάνατο ὁ Ρίτσος ἀπὸ πολὺ κοντά — νέος πέρασε χρόνια σὲ Σανατόρια. Δικά του πρόσωπα, τὰ πιὸ δικά του τἄδε νὰ φεύγουν παρακολουθώντας τὸ δράμα τους μέρα πρὸς μέρα. "Εζησε καιρὸ πλάϊ σὲ μιὰ ἀδερφὴ ποὖχε χάσει τὰ λογικά της. "Ενα μικρὸ ἀγγελοῦδι, ἡ βαφτιστικιά του, ἔσβυσε χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ κάνει τίποτα γι' αὐτή. Τόσο κοντά του εἶχεν ἔρθει ὁ θάνατος ποὺ ὅπως λέει, ἀπὸ ἀντίδραση πήγαινε στὸ νεκροταφεῖο καὶ ἔμενε μόλις μὲ τοὺς νεκρούς.

Τὸν θάνατο ὅμως τὸν ἀντίκρυσε ὁ Ρίτσος καὶ σ' ἕνα ἄλλο ἐπίπεδο. Σὰν Κομμουνιστὴς δέχτηκε στὶς πλάτες του ὅλη τὴν μήνυ τῆς φασιστικῆς ἀντίδρασης. Σύρτηκε μαζὶ μὲ χιλιάδες ἄλλους ἀγωνιστὲς στὰ ξερονήσια. Καὶ στὴν μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση ὅμως ἡ ἀντίδραση τοῦ Ρίτσου ὑπῆρξε δυναμική. Ἡ ποίησή ἔγινε ἡ ἀσπίδα του καὶ ἡ ρομφαία του. "Οταν πέθαιναν τ' ἀγαπημένα του πρόσωπα κατάπινε τὸν πόνο κι' ἔγραφε, ὅταν τρελλάθηκε ἡ ἀδερφή του ἀντὶ γιὰ ὁτιδήποτε ἄλλο κάθησε κι' ἔγραψε ποίημα. "Οταν στιβάχτηκε ἐξάριστος σ' ἕνα θάλαμο 250 προσώπων ἔγραφε συνέχεια. "Οταν φιλικό του πρόσωπο ἀρρώστησε ἡ συμβουλὴ τοῦ Ρίτσου ποὺ περιέχεται σὲ γράμμα του, ἡμ. 28)2)76 ἦταν: «Κοίταξε, λοιπόν, νὰ στομώσεις κάπως τὴν εὐαισθησία σου. Θὰ μὲ ρωτήσεις «πῶς;» Δύσκολη ἀπάντηση. Ἴσως μὲ τὴν ἐποπτεία, τὴν αὐτοκυριαρχία, καὶ μὲ τὴν ποίηση — στ' ἀλήθεια καὶ μὲ τὴν ποίηση ἀποθέτοντας σ' αὐτὴν τὸ βάρος ποὺ κανένας ἀνθρώπινος ὦμος δὲν μπορεῖ νὰ τὸ σηκώσει. Ποίηση λοιπόν — μόνη μας θεραπεία, ἀλλὰ καὶ «ἀσφαλὲς ἐμβόλιο» γιὰ κάθε νέο νόσημα, γιὰ κάθε κακό».

Νίκησε ὁ Ρίτσος μὲ τὴν ποίησή του τὸν θάνατο, τὸν ἐξευτέλισε. Κάπου λέει ὁ ἴδιος πὼς ἡ δουλειά του στὴν ἐξέλιξη τῆς κατέληξε σ' ἐξευτελισμὸ τοῦ θανάτου.

Στὴν Ποίηση Ρίτσου συναντοῦμε μετουσιωμένες σὲ ἀτόφιες αἰσθητικὲς ἀξίες τὸν πόνο ποὺ φτάνει μέχρι τὸ κόκκαλο, τὴν ὀργή, τὴν μοναξιά, τὴν ἀπελπισία, τὴν κραυγὴ ποὺ πνίγεται, τὴν βαθειὰ πίστη στὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ μέλλο του. Φτάνοντας μέχρι τοῦ χείλους τοῦ γκρεμνοῦ ὁ Ρίτσος ἀγγιξε τὴν οὐσία τῆς ζωῆς. Στὶς συναντήσεις μας στὰ χρόνια τῆς Χούντας ὁ Ρίτσος τόνιζε πὼς ὁ ἄνθρωπος στὶς πολὺ δύσκολες στιγμὲς καταφεύγει πάντα στὶς ρίζες τῆς ὑπαρξῆς του. Καὶ τοῦτο γιατὶ θέλει νὰ συνειδητοποιήσει σὲ βάθος τὰ προβλήματα τοῦ θέλει ν' ἀποκτήσει συνείδηση τῆς μοίρας του.

Φτάνοντας ὁ Ρίτσος στὶς ρίζες μέσα ἀπὸ ἕνα δικό του βασανιστικὸ δρόμο, καὶ ἀγγιγίζοντας τὰ πράγματα στὴν πρωτογενῆ τους κατάσταση ἀνακάλυψε ὅτι ὅπως καὶ στὴν πραγματικὴ ζωὴ ἔτσι καὶ στὴ δεύτερη ζωή, τὴ τέχνη, σημασία πρωταρχικὴ ἔχει ἡ ποιότητα τοῦ ὑλικοῦ ποὺ τὴ συνθέτει, ἡ ποιότητα καὶ ἡ ἀνθεκτικότητα τῆς πρώτης ὕλης ἀπὸ τὴν ὁποία εἶναι φτιαγμένη.

Ὁ Ρίτσος ὁδηγήθηκε μὲ τὸ γνήσια καλλιτεχνικὸ του αἰσθητήριο στὴν ἐπεξεργασία μιᾶς γλώσσας καθαρὰ ποιητικῆς.

Μιλώντας ἁπλά, σὰν σιγανὴ βροχὴ ποὺ μουσκεύει ὡς τὸ κόκκαλο καὶ πιὸ πέρα, ὅπως ἔγραψε κάποιος, ὁ ἧς ἀνοίγει συνεχῶς καὶ κάθε παράθυρα, δίνει τὶς ἀπεμπνευστότητες μιᾶς κατάστασης, γεῖ ἀπὸ ποσδηματισμὸ σεβδηματισμό, συπνὰ συνεχεῖς ἀτικὲς μνήμες. Ἡ κάθε τοξη ἔχει ὑλικὸ βάρος, ἡ κάτου εἰκόνα περιέχει καὶ μιὰ ἀποκάλυψη, συγκλονιστικὴ τίποτ πολλὲς φορές. Πορ' ὅλο ὁ Ρίτσος εἶναι ἕνας καθ' ὅλα ἐστρατειμένος, πολιτικὸς ποιητὴς τούτοις ἡ ὀπτική του γι' εἶναι πλάγια, καὶ τὶς φράσεου δὲν τὶς φτιάχνει στὸ πρόσ τῶν κρασυῶν ἑνὸς Μαγιακόφ λ.χ. Οἱ σημερινοὶ ποιητές, εἶ κάπου ὁ ἴδιος, φτιάχνουν φράσεις στὸ πρότυπο τῆπλῆς συνομιλίας τῆς ἐμπιστεύς συνομιλίας. Φτιάχνουν τράσεις τους στὸ πρότυπο τῆιωπῆς.

Στὸ ἴσο ἡ ποίηση, λειτουργεῖ σὰν ἀνεμοστρόβιλος, σὰν μιὰ πρόκλη, ποὺ λειτουργεῖ μὲ τὴν χρησιμοποίηση τοῦ ἀναπάντεχου, πρὸς τὸν ἀναγνώστη ν' ἀνακαλύψει ἐκεῖνο ποὺ τὸ ποίημα ὑπαινίσσεται. Κι' ὑπαινιγμοὶ ὑπάρχουν στὸ κάθε ὅλημα, ὅπως κι' ἀσάφειες ποὺ δημιουργοῦν μιὰ αἴσθηση μετεωρισμοῦ. Στὸ ποίημα του «Ἡ ὁράχνη» ὁ Ρίτσος λέει: «Κάποτε μιὰ τυχαία κι' ἐντελῶς ἀσήμαντη λέξη/προσδίδει μιὰ ἀπροσδόκητη σημασία στὸ ποίημα/ὅπως π.χ. στὸ ἐγκαταλειμμένο ὑπόγειο, ὅπου/κανεὶς δὲν κατεβαίνει ἀπὸ καιρό, τὸ μεγάλο, ἄδειο/κιούπι/στὸ σκοτεινό του χεῖλος περπατάει χωρὶς νόημα μιὰ ὁράχνη,/ (χωρὶς νόημα γιὰ σένα, μὰ ἴσως ὄχι γιὰ κείνην)».

Ὁ ποιητής, λέει, ὁ Ρίτσος, δημιουργεῖ τὸ θαῦμα ποὺ χρησιμεύει σὰν γέφυρα ἀνάμεσα στὸ παρὸν καὶ στὸ μέλλον, ἀνάμεσα στὸ πραγματικὸ καὶ τὸ φανταστικό, ἀνάμεσα στὸ ἄτομο καὶ τὴν ὁμάδα, ἀνάμεσα στὰν ἄνθρωπο καὶ στὸν κόσμο, ἀνάμεσα στὴν ζωὴ καὶ στ' ὄνειρο, πάνω ἀπὸ κάθε δυσκολία καὶ κάθε προσωπικὸ δράμα.

Ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα μὲ τὴν ἱστορία της (αὐτὸ τὸ χωνευτήρι, ὅπως ἔγραψε κάποιος, τῶν μύθων, τῶν ζούλων καὶ τῶν θεμελιακῶν ἐρωτημάτων) παρελαύνει μέσα ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ Ρίτσου μὲ τρόπο μοναδικό. Ὁλόκληρη ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία νοεῖται σὰν νὰ λειτουργεῖ ταυτόχρονα.

Ἡ ἔγνοια τοῦ Ρίτσου γιὰ τὸ παρελθὸν — γράφει ὁ Κ. Μυρσιάδης σὲ ὄσθο του γιὰ τὸ «ἑλληνικὸ παρελθὸν στὴν ποίηση τοῦ Ρίτσου» — εἶναι μιὰ ἔγνοια ποὺ τὸν βοΐσκει πάντα -τημένο μέσα στὸ παρόν. Δὲν μᾶς μεταφέρει ὁ ποιητὴς στὸ παρελθὸν γιὰ νὰ σχολιάσει τὴν ἀτέλεια τοῦ παρόντος (ὅπως κάνει ὁ Σεφέρης), οὔτε τιμονάρει τὸ παρελθὸν στὴν κατεύθυνση ποὺ θάπαιρνε ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἂν βαλνόταν νὰ ζήσει σὲ κεῖνο τὸ Παρελθὸν (ὅπως κάνει ὁ Καζαντζάκης), οὔτε βυθίζεται στὸ παρελθὸν χρησιμοποιώντας ἱστορικὰ γεγονότα καὶ πρόσωπα σὰν εἰρωνικὸ σχόλιο γιὰ τὸ παρὸν (ὅπως κάνει ὁ Καβάφης).

Οἱ μελετητὲς τοῦ ἔργου τοῦ Ρίτσου βλέπουν ἀπὸ πλευρὰς περιεχομένου νὰ προβάλουν σ' αὐτὸ τὰ πιὸ σύγχρονα ἰδεολογικὰ μηνύματα μέσα ἀπὸ μιὰ μορφὴ ποὺ κύρια στοιχεῖα της εἶναι τὸ προσωπικό του δράμα κι ἡ ἐθνικὴ τραγωδία τῆς Ἑλλάδας.

Δὲν εἶναι ὅμως σκοπὸς τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ ν' ἀναλύσει τὸν Ρίτσο. "Οσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ποιητὴ μποροῦν νὰ βροῦν συγκεντρωμένο πλοῦτο ὑλικοῦ γιὰ τὸν Ρίτσο στὸ εἰδικὸ ἀφιέρωμα τῶν Αἰολικῶν Γραμμάτων.

Ἐκεῖνο ποὺ θέλουμε νὰ τονίσουμε ἐδῶ εἶναι τοῦτο: Ὁ Γιάννης Ρίτσος βρίσκεται σήμερα στὶς κορυφὲς τῆς ποίησης. Ἡ τολμηρὴ πρόβλεψη τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ γιὰ τὴν μεγαλοσύνη τοῦ Ρίτσου πούγινε πρὶν ἀπὸ 40 ὁλόκληρα χρόνια ἐπαληθεύτηκε πλήρως. Τὸ ἴδιο κι' ἐκεῖνη τοῦ Λουῖ Ἀραγκὸν πούγινε πρὶν ἀπὸ 20 χρόνια — γιὰ τὸ ὅτι ὁ Ρίτσος εἶναι ἕ πιὸ μεγάλος ἀπὸ τοὺς ζῶντες ποιητές. Χρόνια τώρα ὑποβάλλεται ἀπὸ μιὰ σειρὰ προσωπικότητες ἡ ὑποψηφιότητά του γιὰ τὸ Νόμπελ κι' ἂν δὲν τὸ πῆρε ἀκόμη ἄλλοι θὰ πρέπει νάναι οἱ λόγοι.

Αὐτὸς ὁ Οἰκουμενικὸς Ἕλληνας Ποιητής, ποὺ τοῦ ἀπευθύνονται προσκλήσεις ἀπ' ὅλες τὶς γωνιὲς τοῦ κόσμου εἶναι καιρὸς νομίζουμε νὰ προσκληθεῖ ἐπίσημα ναρθεῖ καὶ στὴν Κύπρο!! Καὶ νὰ τιμηθεῖ ὅπως τοῦ ἀξίζει!! Ἀπ' ὅτι ξέρουμε τοῦ εἶχε διαβιβαστεῖ μιὰ ἀνοιχτὴ πρόσκληση ἀπὸ τὸν Μακάριο. Ν' ἀνανεωθεῖ μ' ἕνα πιὸ συγκεκριμένο τρόπο. Ἀπὸ πρόσφατες κουβέντες μου μὲ τὸν Ρίτσο ἔμεινα μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς ὁ ποιητὴς νιώθει τὴν ἀνάγκη μιᾶς ἄμεσης ἐπαφῆς μὲ τὸ νησὶ καὶ τὸ δράμα του. Πάντα φυσικὰ ὑπάρχει ἐκείνη ἡ τρομακτικὴ πίεση τοῦ χρόνου ποὺ τόσο τὴν ὑπολογίζει ὁ ποιητὴς μὰ ποὺ θὰ μποροῦσε ν' ὑπερτηθεῖ γιὰ τὸ χατήρι τῆς Κύπρου.

Δὲν θὰ ξεχάσω τὴν ἔγνοια του γιὰ τὸ νησὶ μέσα σὲ κεῖνες τὶς φριαλτικὲς μέρες τοῦ Αὐγούστου τοῦ 74. Δὲν θὰ ξεχάσω πὼς ἀπίθωσε στὰ χέρια μου τὸν «Ὕμνο καὶ Θρῆνο γιὰ τὴν Κύπρο» γιὰ νὰ πρωτοδεῖ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας σὲ κυπριακὸ ἔντυπο. Κι' ὅταν ἦρθε μέσα σ' ἐκεῖνες ἀκριβῶς τὶς μέρες ἡ πρόσκληση γιὰ νὰ πάει στὸ Συνέδριο Συγγραφέων στὴν Μόσχα δὲν θὰ ξεχάσω τὴν ἀπάντηση ποὺ ἔστειλε: Πὼς τὸ δράμα τῆς Κύπρου δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐγκαταλείψει τὸ πόστο του! Κι' ὁποτε ἄλλοτε τοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία νὰ πεῖ κάτι, νὰ μεταδώσει κάτι στὸ ἐξωτερικὸ τὴν Κύπρο ἔβαζε καὶ βάζει πάντα σὲ πρῶτο πλάνο.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ κάτι ἄλλο τὸ θέμα κάθοδος Ρίτσου στὴν Κύπρο. Χρειάζεται ὁ γώγας μας τὴν μεγαλοσύνη τοῦ ποιητὴ καὶ τὸ τεράστιο διεθνὲς κύρος του. Καὶ ἂς τὸ συγχωρέσει ὁ Γιάννης Ρίτσο γι' αὐτὴ τὴν ἰδιοτέλεια ποὺ ἐκνεύρωμε σὰν Κύπριοι!

Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ

Γιάννης Ρίτσος καὶ Λουῖ Ἀραγκὸν ν' Ἀθήνα τὸν περασμένο Νοέμβριο.

Μιὰ ἐπιτυχία τῆς Τ.V.

"ΤΑ ΝΤΟΥΦΕΚΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΑ ΚΑΡΡΑΡ"

Τὴν Πέμπτη τὸ βράδυ εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ δοῦμε ἀπὸ τὴν τηλεόραση τὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Μπέρτολτ Μπρέχτ «Τὰ ντουφέκια τῆς κυρὰ Καρρὰρ», σὲ σκηνοθεσία Πόπης Δανιήλ.

Τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Μπρέχτ πραγματεύεται τὸ θέμα τῆς οὐδετερότητας μὲ ἱστορικὸ πλαίσιο τὸν αἱματηρὸ ἐμφύλιο πόλεμο στὴν Ἱσπανία. Καὶ τὸ δίδαγμα του, δοσμένο μὲ τὸν γνωστὸ διαλεκτικὸ τρόπο τοῦ Μπρέχτ εἶναι κρυστάλλινο: Δέν μπορεῖς νὰ μὴν παίρνεις θέση ἀπέναντι στὰ γεγονότα. Δέν μπορεῖ νὰ μένεις ἀμέτοχος, οὐδέτερος. Γιατὶ ἂν δὲν εἶσαι μὲ τὴν ἐπανάσταση εἶσαι μὲ κεῖνους ποὺ πολεμοῦν νὰ τὴν καταπνίξουν — καὶ στὴ συγκεκριμένη περίπτωση — ἡ οὐδέτερη στάση τῆς κυρὰ Καρράρ ἦταν μιὰ θέση ὑπέρ τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ Φράνκο.

Πρόθεση μας δὲν εἶναι ν' ἀναλύσουμε τὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Μπρέχτ, οὔτε καὶ νὰ κάνουμε κρίση. Θὰ θέλαμε μονάχα νὰ συγχαροῦμε τοὺς ἠθοποιοὺς μας καὶ πρῶτα—πρῶτα, τὴ Δέσποινα Μπεμπεδέλη, τὸν Στέλιο Καυκαρίδη — καὶ τὸν Σπύρο Σταυρινίδη— ποὺ ἔπαιξαν στοὺς δυὸ βασικοὺς ρόλους — γιὰ τὴν τόσο πειστικὴ καὶ αὐστηρὴ ἀπόδοση καὶ γενικὰ ὅσους ἐργάστηκαν γιὰ τὴν παραγωγὴ καὶ τὴν παρουσίαση αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Ἐλπίζουμε, ὅτι ἡ κυριακὴ τηλεόραση θὰ δώσει συνέχεια σ' αὐτὴ τὴν ὡραία κι' ἀξιόλογη θεατρικὴ προσφορά.

Π. ΠΟΛΥΔΩΡΙΔΗΣ

Τὴ Δευτέρα, στὸ ΓΔΠ

ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΛΕΣΧΗΣ

Ἡ Κινηματογραφικὴ Λέσχη Κύπρου, θὰ προβάλει τὴν πολυσυζητημένη ταινία τοῦ Ντὶκ Ρίτσαρτς «Κομπανία Καλπέτερ». Ἡ ταινία, θὰ προβληθεῖ τὴν ἐρχόμενη Δευτέρα, στὶς 8 μ.μ., στὴν αἴθουσα προβολῶν τοῦ Γραφείου Δημοσίων Πληροφοριῶν. Θὰ προηγηθεῖ ταινία μικροῦ μήκους μὲ τίτλο «Λαϊκοὶ χοροὶ τῆς Κούβας».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΣΤΗΝ Π. ΧΡΥΣΟΧΟΥΣ

Ἡ Ἕνωση Ἀγωνιστῶν καὶ τὸ ΠΕΑΜ Πόλης Χρυσοχοῦς σὲ συνεργασία μὲ τὰ Ἐκπαιδευτήρια καὶ τὰ Δημοκρατικὰ Κόμματα ὀργανώνουν φιλολογικὸ μνημόσυνο σὲ μνήμη τοῦ Προέδρου καὶ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου τοῦ Γ' τὴν Παρασκευή, 3 τοῦ Φεβράρη καὶ ὥρα 5.30 μ.μ. στὸ Κινηματοθέατρο «ΠΑΝΟΡΑΜΑ».

Στὸ μνημόσυνο θὰ μιλήσει ὁ ὑπουργὸς Παιδείας Δρ. Χρυσόστομος Σοφιανός.

Μετὰ τὸ μνημόσυνο ὁ κ. ὑπουργὸς θ ἀνοίξει ἔκθεση ζωγραφικῆς τοῦ Ἀείμνηστου Ἐθνάρχη Μακαρίου στὸ οἴκημα τοῦ ΠΕΑΜ Πόλης Χρυσοχοῦς.

ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΥΚΚΟΥ ΘΗΛΕΩΝ

Ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος τοῦ Γυμνασίου Κύκκου (Θηλέων) ὀργανώνει τὴν Δευτέρα, 30 Ἰανουαρίου, στὶς 10.45 τὸ πρωΐ, στὸ κινηματοθέατρο «Μιμόζα» ἐκδήλωση μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς γιορτῆς τῶν Γραμμάτων. Θὰ μιλήσει ἡ Β' Διευθύντρια τοῦ σχολείου κα Φωτεινὴ Πετροπούλου μὲ θέμα «Μακάριος καὶ Παιδεία».

Ἐπιτροπὴ πνευματικῶν ἀρώπων ζητᾶ:

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ Ν/ΤΙΜΗΣΕΙ ΤΟΥΣ ΑΝΘΙΑ ΚΙ ΠΙΕΡΙΔΗ

Καὶ νὰ ἀφιερωθεῖ χῶρος στὸ Δ. Λοΐζου ἐκεῖ ποὺ ἔσε

Ἀπὸ Ἐπιτροπὴ πνευματικῶν ἀνθρώπων ἐκδόθηκε χθὲς ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ὁμάδα πνευματικῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου συγκρότησε τὶς τελευταῖες ἡμέρες Ἐπιτροπὴ μὲ στόχο:

1. Τὴν ἀποφασιστικὴ προώθηση —ἔξω ἀπὸ κάθε πολιτικὴ ἢ ἄλλη σκοπιμότητα αἰτήματος νὰ ἀφιερωθεῖ πρὸς τιμὴ τοῦ ποιητὴ Δώρου Λοΐζου χῶρος ἐκεῖ ὅπου ἔπεσε καὶ ταυτόχρονα τὴν προώθηση εὐρύτερης γνωριμίας τοῦ ἔργου του.

2. Τὴν διοργάνωση —μὲ τὴν εὐκαιρία δέκα χρόνων ἀπὸ τὸν θάνατό τους — ἐκδηλώσεων πρὸς τιμὴ τῶν μεγάλων βάρδων τῆς Κύπρου Θεοδόση Πιερίδη καὶ Τεύκρου Ἀνθία. Μὲ τὴν ἴδια εὐκαιρία θὰ ζητηθεῖ ἀπὸ τὴν Πολιτεία νὰ τιμήσει κατάλληλα τοὺς δυὸ μεγάλους ποιητὲς τοῦ τόπου μας, καὶ ἀπὸ τὸν Δῆμο νὰ ὀνομάσει δύο δρόμους σὲ ὁδοὺς Θεοδόση Πιερίδη καὶ Τεύκρου Ἀνθία.

Τὴν Ἐπιτροπὴ ἀπαρτίζουν ἡ κυρία Εὐγενία Παλαιολόγου — Πεντάδα καὶ οἱ κ.κ. Α. Χρυστίδης, Α. Λυκαούγης, Κυριάκος Χαριτωνίδης, Θεοκλῆς Κουκουμᾶς, Χριστάκης Γεωργίου, Φοίβος Σταυρίδης, Α. Γεωργιάδης Κύπρος καὶ Γιώργος Φιλίππου —Πιερίδης».

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΓΙΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ἀνακοίνωση τῆς ΠΟΕΔ λέει ὅτι ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ὀργάνωσης ὀργανώνει τὴ Δευτέρα, τοῦ Γενάρη 1978 καὶ ὥρα 6.30 μ.μ. συγκέντρωση στὴν Φοιτητικὴ Στέγη Λευκωσίας μὲ θέμα: «Τὰ σημερινὰ γλωσσικὰ μας προβλήματα».

Εἰσηγητὴς ὁ δάσκαλος κ. Μεσέλας.

Ο ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ὁ Γεωγραφικὸς Ὅμιλος Κύπρου στὴν προσπάθεια του νὰ προαγάγει τὴ γεωγραφικὴ γνώση δημιούργησε πρόσφατα βιβλιοθήκη. Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ὁμίλου μποροῦν ν' ἀπευθύνονται στὸν ἔφορο βιβλιοθήκης καὶ χαρτοθήκης κ. Ἀνδρέα Μαυρομμάτη Τηλ. 40—2448. Πρὸς ἐμπλουτισμὸ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ